Stefnumótun út frá Heimsmarkmiðunum - yfirlit yfir aðgerðir og aðferðafræði við forgangsröðun stjórnvalda

Fanney Karlsdóttir,
forsætisráðuneyti
og Herdís Helga Schopka,
umhverfis- og auðlindaráðuneyti

8. nóvember 2018

Stjórnarráð Íslands

Almennt um Heimsmarkmiðin

=

+

RIO+20

STJÓRNARRÁÐ ÍSLANDS

Samverkandi markmið – og mótverkandi

“Gender equality is more than a goal in itself. It is a precondition for meeting the challenge of reducing poverty, promoting sustainable development and building good governance.”

- Kofi Annan

Aðgerðir stjórnvalda

Verkefnastjórn Heimsmarkmiðanna:
Öll ráðuneyti, Hagstofan og SÍS

Ungmennaráðið

Stöðuskýrsla – forgangsmarkmið

Kynningarmál

Samstarf innanlands og utan

Staðan kynnt hjá Sameinuðu þjóðunum 2019

FORGANGSMARKMIÐ INNANLANDS OG Í ALÞJÓÐASAMSTARFI

Forgangsmarkmiðin endurspegla áherslur stjórnvalda við innleiðingu markmiðanna næstu árin. Þau útiloka þó ekki að unnið verði að innleiðingu annarra markmiða, sér í lagi þeirra sem vel eru á veg komin. Þá verður jafnframt lögð áhersla á að miðla reynslu og þekkingu Íslands til annarra þjóða heimsins.

- Innanlands
- Alþjóðasamstarf
- Innanlands + Alþjóðasamstarf

1.1 Eigi síðar en árið 2030 hafi sárri fátækt verið útrýmt alls staðar. Miðað verði við að enginn hafi minna á milli handanna en sem nemur 1,25 bandaríkjadölum á dag til að framfleyta sér.

1.2 Eigi síðar en árið 2030 búi a.m.k. helmingi færri karlar, konur og börn, óháð aldri, við fátækt eins og hún er skilgreind í hverju landi.

2.1 Eigi síðar en árið 2030 hafi hungri verið útrýmt og aðgengi allra tryggt, einkum fátækra og fólks í viðkvæmri stöðu, þar á meðal ungbarna, að nægum, öruggum og næringarríkum mat allt árið um kring.

því að öll lönd nái tíðni nýburadauða niður í 12 af hverjum 1.000 börnum sem fæðast á lífi og dánartíðni barna undir fimm ára aldri að minnsta kosti niður í 25 af hverjum 1.000 börnum sem fæðast á lífi.

3.4 Eigi síðar en árið 2030 hafi ótímabærum dauðsföllum af völdum annarra sjúkdóma en smitsjúkdóma verið fækkað um þriðjung með fyrirbyggjandi aðgerðum og meðferð og stuðlað að geðheilbrigði og vellíðan.

3.5 Efldar verði forvarnir og meðferð vegna misnotkunar vímuefna, þar á meðal fíkniefna og áfengis.

3.6 Eigi síðar en árið 2020 verði búið að ná fjölda dauðsfalla og alvarlega slasaðra vegna umferðarslysa niður um helming á heimsvísu.

3.7 Eigi síðar en árið 2030 verði tryggður almennur aðgangur að heilbrigðisþjónustu á sviði kynheilbrigðis, meðal annars fyrir þá sem ætla að stofna fjölskyldu, og fræðsla og upplýsingagjöf veitt því tengdu. Tryggt verði að kynheilbrigði verði fellt inn í landsáætlanir.

4.1 Eigi síðar en árið 2030 verði tryggt að allar stúlkur og drengir ljúki góðri grunnskólamenntun á jafnréttisgrundvelli án endurgjalds til að öðlast viðeigandi og gagnlega menntun.

4.4 Eigi síðar en árið 2030 hafi ungmennum og fullorðnum með hagnýta kunnáttu fjölgað umtalsvert, þar á meðal á sviði tækni- og starfsmenntunar, til þess að geta gegnt viðeigandi störfum, fengið mannsæmandi vinnu og stundað frumkvöðlastarfsemi.

4.7 Eigi síðar en árið 2030 verði tryggt að allir nemendur öðlist nauðsynlega þekkingu og færni til þess að ýta undir sjálfbæra þróun, meðal annars með menntun sem er ætlað að efla sjálfbæra þróun og sjálfbæran lífsstíl, með því að hlúa að friðsamlegri menningu,

HEIMSMARKMIÐ
Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun

STJÓRNARRÁÐ ÍSLANDS

Tenging við áherslur ríkisstjórnar

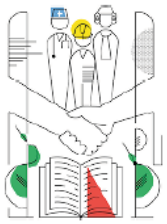

Sterkt samfélag

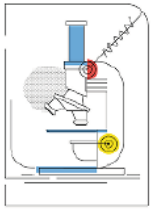

Nýsköpun og rannsóknir

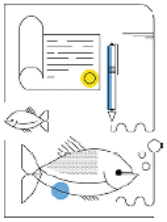

Þróttmikið efnahagslíf

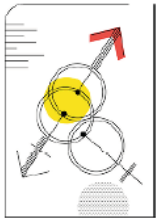

Jöfn tækifæri

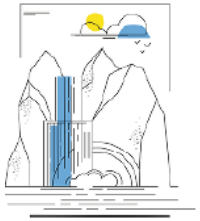

Umhverfi og loftslag

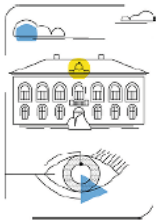

Lýðræði og gagnsæi

Alþjóðamál

Stjórnarráð Íslands

Samræmd stefnumótun

Heimsmarkmiðin (HM) kalla á markvissa samræmingu milli stefna og áætlana

- Samræming innan stjórnsýslunnar – tenging HM við núverandi málefnasvið og málaflokka sem stjórnvöld vinna að þvert á ráðuneyti og stjórnsýslustig og í samstarfi við hagsmunaðila – sjá stöðuskýrslu

- HM tengd við fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar

- HM tengd inn í nýjar stefnur og áætlanir
  - s.s. ný menntastefna, ný stefna í þróunarsamvinnu, aðgerðaáætlun í loftslagsmálum, sjóður um þróunarsamvinnu fyrir atvinnulífið og félagasamtök

- Samræming HM við stefnur hjá stofnunum, sveitarfélögum, félagasamtökum og fyrirtækjum

Stofnanir og Heimsmarkmiðin

Hjá Embætti landlæknis

Innleiðing Heilsueflandi samfélags og skóla fellur vel að innleiðingu Heimsmarkmiðanna og öfugt. Það má glöggt sjá m.a. með því að skoða hvernig Þriðja Heimsmarkmiðið, sem kveður á um heilbrigt líf og vellíðan allra frá vöggu til grafar, er samofið hinum sextán markmiðunum (sjá mynd, Heilsa og vellíðan með Heimsmarkmiðunum).

STARFSÁÆTLUN LANDSPÍTALA Í UMHVERFISMÁLUM 2018-2020

Heilsubætandi umhverfi

- lyf og efnamál

Á spítala fylgir hættulegur úrgangur daglegum rekstri. Mikilvægt er að tryggja örugga meðhöndlun hættulegs úrgangs en einnig að draga úr umhverfisáhrifum vegna efnanotkunar.

Lyfjaframleiðsla og óábyrg lyfjanotkun ógnar umhverfi og heilsu víða um heim. Mikilvægt er að stuðla að sjálfbærri virðiskeðju lyfja sem tryggir öryggi sjúklings og dregur úr umhverfisáhrifum lyfja við framleiðslu, notkun og förgun.

Byggingar og viðhaldsverkefni eru stórt umhverfismál en ekki síður heilsumál. Miklu skiptir hvaða efni eru valin og að ekki séu notuð byggingarefnin efni sem hafa þekkt heilsuspillandi áhrif. Í spítalahúsnæði er mjög æskilegt að velja eins og kostur er vistvæn byggingarefni. Spítalinn ætlar að leggja sig fram um það á næstu árum.

Spítalinn er aðili að alþjóðlegum samtökum, Health Care without Harm og Norrænum samtökum, Nordic Center for Sustainable Healthcare, sem nýtist vel í samstarfsverkefnum.

Stjórnarráð Íslands

Sveitarfélög og Heimsmarkmiðin

Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna verða innleidd í Kópavogi.

Bæjarstjórn Kópavogs samþykkti á fundi sínum þriðjudaginn 11.september að innleiða Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun í yfirstefnu Kópavogsbæjar. Kópavogur verður fyrsta sveitarfélag á Íslandi til þess að innleiða Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna.

SVÆÐISSKIPULAG SNÆFELLSNESS 2014 - 2024

Tenging við Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun

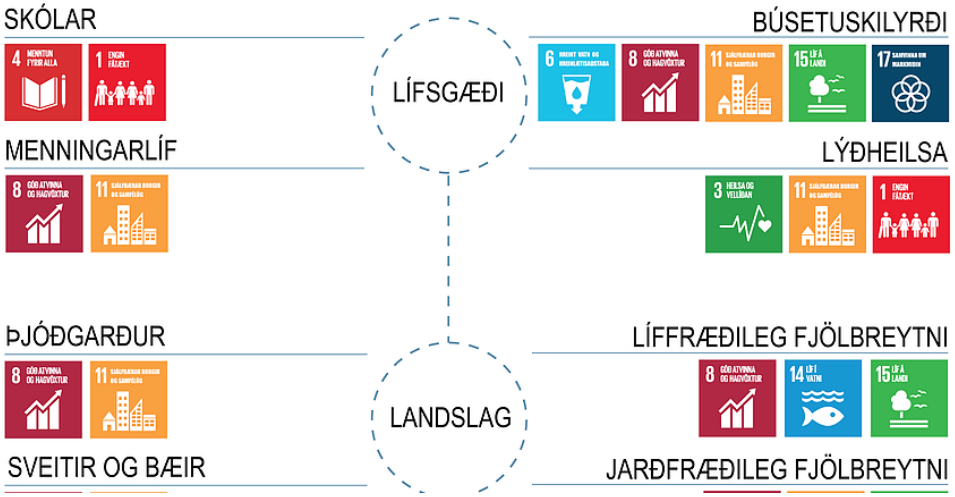

STJÓRNARRÁÐ ÍSLANDS

Félagasamtök og Heimsmarkmiðin

Skátarnir
September 25 at 5:31 PM ·

Skátarnir fagna þriggja ára afmæli Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna með útgáfu nýs dagskrárpakka!

„Byggjum betri heim“ er dagskrárpakki um heimsmarkmiðin stútfullur af leikjum og spennandi verkefnum fyrir alla aldurshópa í skátunum!

Markmið efnisins er að gefa fleiri skátum þekkingu á Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna og veita þeim innblástur um hvernig þeir, í sínu daglega lífi og með flokkunum sínum, geti tekið ábyrgð á þeim heimi sem þeir búa í.... See More

Fyrirtæki og Heimsmarkmiðin

ISAVIA

MARKMIÐ TENGING VIÐ:

Nr.	Heiti markmiðs	Heimsmarkmið	Ábyrg ferðaþjónusta	GRI	UNGC
1	Minnka notkun jarðefnaelds-neytis í starfsemi Isavia	13 VERNDUN JARÐARINNAR	Umhverfi	G4-EN1, G4-EN2, A05, G4-EN21, G4-EN15, G4-EN16, EN-18, EN-19	7, 8
2	Auka hlutfall flokkaðs úrgangs	12 ÁBYRG NEYSLA	Umhverfi	G4-EN23, G4-EN27, G4-EN28	7, 8, 9
3	Árleg tíðni fjarveruslysa verði 0	3 GÓÐ HEILSA	Öryggi	G4-LA6, G4-LA7	1
4	Innleiða siðareglur birgja sem voru samþykktar af forstjóra 27. júní 2017	12 ÁBYRG NEYSLA	Nærsamfélag	G4-EN32, G4-HR6, G4-HR10, G4-HR11, G4-LA14, G4-LA15, G4-SO9, (G4-HR1)	2, 4, 8
5	Gera innkaup Isaiva ohf. sýnilegri, rekjanlegri og aðgengilegri	12 ÁBYRG NEYSLA	Nærsamfélag	G4-57	10
6	Markviss og samræmd samskipti við ytri hagsmunaaðila	17 ALÞJÓÐLEG SAMVINNA	Nærsamfélag	G4-S01	1
7	Fjölgun kvenkyns stjórnenda í þriðja stjórnendaþrepi fyrirtækisins	5 JAFNRÉTTI KYNJANNA	Mannauður	G4-LA12	6
8	Sömu laun fyrir jafn verðmæt störf	5 JAFNRÉTTI KYNJANNA	Mannauður	G4-LA13	6

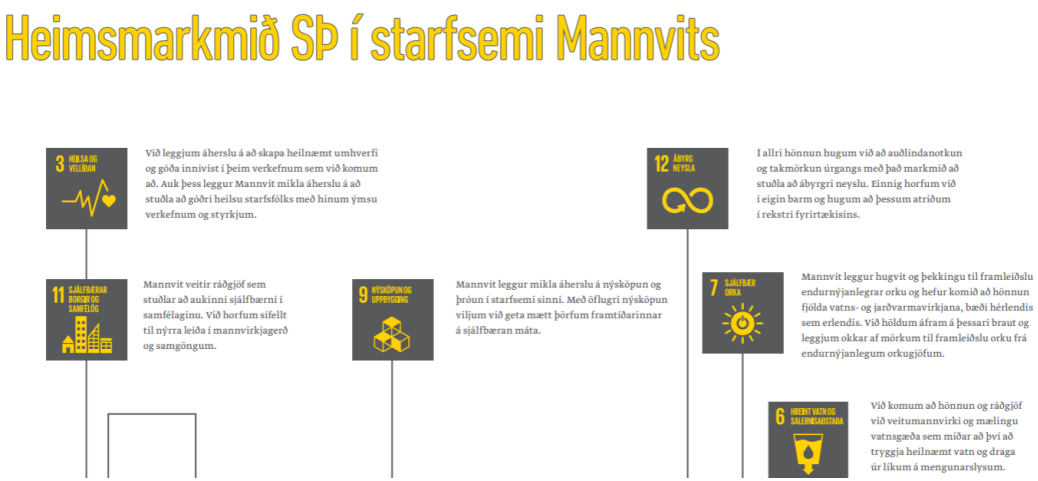

STJÓRNARRÁÐ ÍSLANDS

Miðlun, samstarf og samráð

- heimsmarkmidin.is
- Facebook-síða
- Upplýsingagátt í vinnslu fyrir miðlun ýmissa aðila um vinnu sína tengda Heimsmarkmiðunum
- Samráðsgátt stjórnvalda verður nýtt fyrir m.a. framvinduskýrslur

Samráð og samstarf

2030 Agenda-Levels of Participation Engagement

Samráð og samstarf

13.2 Ráðstafanir vegna loftslagsbreytinga verði að finna í landsáætlunum, stefnumótunum og skipulagi.

Katrín Jakobsdóttir, forsætisráðherra:

„Ríkisstjórnin hefur tryggt stóraukið fjármagn til aðgerða í loftslagsmálum og kynnir nú megináherslur nýrrar aðgerðaáætlunar í þessum mikilvæga málaflokki. Framundan er svo samráð við bæði atvinnulíf, sveitarfélög og almenning um nánari útfærslur. Við höfum einbeittan vilja til að ná raunverulegum árangri til að uppfylla markmið Parísarsáttmálans og markmiðinu um kolefnishlutlaust Ísland 2040.“

→ 07. 11. 2018

Framlengdur frestur til að skila inn umsögnum um aðgerðaáætlun í loftslagsmálum

Stjórnarráð Íslands

Skýrsla HÍ um aðferðir til að forgangsraða

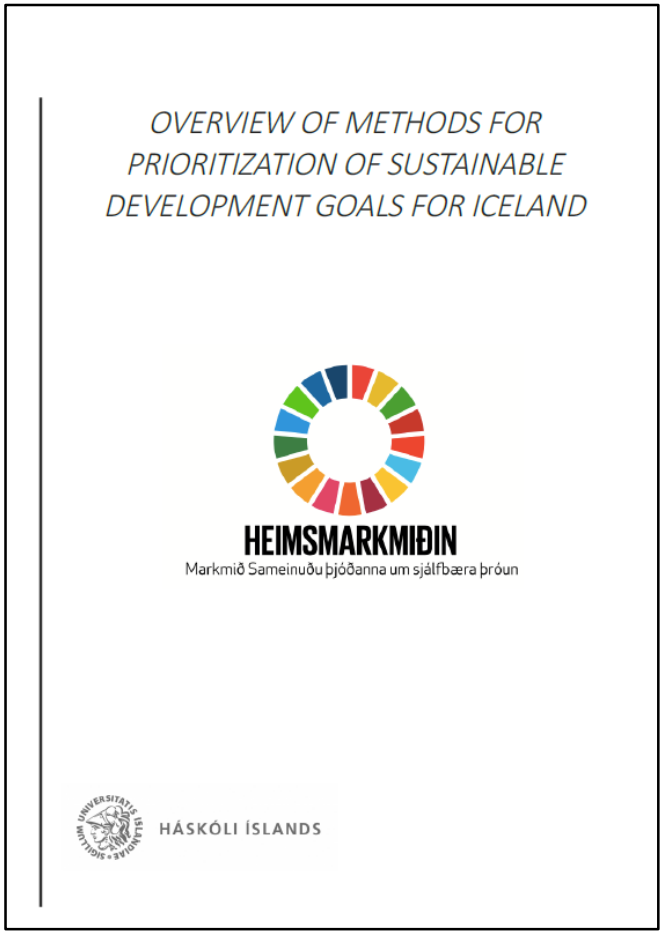

- Flest lönd hafa valið þau markmið og undirmarkmið sem eru mikilvægust á hverjum stað
- Verkefnastjórn fékk Stofnun Sæmundar fróða við HÍ til ráðgjafar um mögulega aðferðafræði við að forgangsraða markmiðunum
- Nokkrar mismunandi aðferðir kynntar til sögunnar
  - Ýmsar gerðir Multi-Criteria Analysis
  - Causal Chain framework
  - Causal Network framework
- Mælt með að notast yrði við fjölþáttagreiningu (Multi-Criteria Analysis)

Stjórnarráð Íslands

Skilgreining á viðmiðum

Viðmið	0	1	2	3
Samræmist stefnu	Engin tenging við stefnuyfirlýsingu eða aðrar núgildandi stefnur	Óbein tenging vid núverandi stefnu	Skýr tenging við núgildandi stefnu eða stefnuyfirlýsingu	Forgangsmál í stefnu(-yfirlýsingu)
Á/Á ekki við	Um þróunarlönd og/eða ekki þess eðlis að það eigi við um Ísland			Á við um Ísland
Gögn til	Gögnin eru ekki til, og/eða allir mælikvarðar undirmarkiðs falla í flokk III	Ekki er útilokað að gögn séu til	Gögnin eru líklega til að einhverju marki. Sérvinnsla er möguleg. Tengiliðir nefndir.	Gögn eru til, mögulega þó ekki að öllu leyti, þeim hefur verið safnað og þau skráð í HM Self-assessment skjal hjá Hagstofunni.
Fjarlægð að markmiði	Höfum náð hlutlægum mælikvarða	Ísland vel staðsett en erfitt að staðfesta að markmiðinu hafi verið náð	Eitthvað í land	Mjög langt í land

Mat á undirmarkmiðum út frá viðmiðum

	A	D	E	F	G	H	I
1	Markmið	Undirmarkmið	Samræmist stefnu	Á/á ekki við	Gögn til (tölur)	Fjarlægð að markmi	Greining (0.4, 0.1, 0.2, 0.3)
49	6. Tryggja aðgengi, og sjálfbæra nýtingu, allra á hreinu vatni og salernisaðstöðu kvenna og stúlkna	6.1 Eigi síðar en árið 2030 verði öllum tryggður almennur og réttmætur aðgangur að heilnæmu drykkjarvatni á viðráðanlegu verði.	3	3	3	0	2,1
51		6.3 Eigi síðar en árið 2030 verði vatnsgæði aukin með því að draga úr mengun, útiloka að sorpi sé fleygt og lágmarka losun hættulegra efna og efnablanda og hluta. Hlutfall óunnins skólps og frárennslisvatns verði helmingað og meðhöndlun og hreinsun skólps aukin verulega um heim allan.	3	3	2	2	2,5
53		6.5 Eigi síðar en árið 2030 komi samþætt stjórnun vatnsauðlinda til framkvæmda á öllum sviðum, meðal annars með samstarfi yfir landamæri eftir því sem við á.	2	3	2	2	2,1
54		6.6 Eigi síðar en árið 2020 komi til framkvæmda vernd og endurheimt vatnstengdra vistkerfa, þar með talið fjalllendi, skógar, ár, grunnvatnsból og vötn.	3	3	2	3	2,8

VOGTALA

Endanleg forgangsröðun

Fyrir umhverfis- og auðlindaráðuneytið (UAR):

- Niðurstöður vinnu með sérfræðingum lagðar fyrir á fundi með ráðherra, aðstoðarmönnum ráðherra og ráðuneytisstjóra.
- Endanlegt val forgangsmarkmiða fyrir ráðuneytið í höndum ráðherra.

Fyrir heildina:

- Stöðuskýrsla og forgangsmarkmið lögð fyrir ríkisstjórn 26. júní sl.
- 65 forgangsmarkmið alls - 32 innanlands, 24 alþjóðlega, 9 bæði.

Forgangsmarkmið UAR

Undir-markmið	Dæmi: Markmið 6
6.3	Árið 2030 verði búið að koma í veg fyrir mengun vatns og magn óhreinsaðs skólps helmingað
6.5	Samþætt stjórnun vatnsauðlindarinnar verði innleidd að fullu árið 2030
6.6	Eigi síðar en árið 2020 komi til framkvæmda vernd og endurheimt vatnstengdra vistkerfa (votlendi, ár o.s.frv.)

Dæmi: Markmið 7

Engin forgangsmarkmið falla undir þetta markmið – ekki talin þörf á að gefa í í málaflokknum þar sem Ísland hefur þegar náð góðum árangri á þessu sviði

Forgangsmarkmið og áform um stofnun miðhálendisþjóðgarðs - myndband

Stjórnarráð Íslands